אני לדודי - *I am to my Beloved*

Source Sheet by Sarah Lipman

שמות י"ד:כ"ז-ט"ו:א'

(כז) וַיֵּטְ֤ מֹשֶׁה֙ אֶת־יָד֔וֹ עַל־הַיָּ֖ם וַיָּ֣שָׁב הַיָּ֗ם
לִפְנ֥וֹת בֹּ֛קֶר לְאֵיתָנ֑וֹ וּמִצְרַ֗יִם נָסִ֥ים לִקְרָאת֖וֹ
וַיְנַעֵ֥ר ה' אֶת־מִצְרַ֖יִם בְּת֥וֹךְ הַיָּֽם׃ (כח) וַיָּשֻׁ֜בוּ
הַמַּ֗יִם וַיְכַסּ֤וּ אֶת־הָרֶ֙כֶב֙ וְאֶת־הַפָּ֣רָשִׁ֔ים לְכֹ֖ל
חֵ֣יל פַּרְעֹ֑ה הַבָּאִ֤ים אַחֲרֵיהֶם֙ בַּיָּ֔ם לֹא־נִשְׁאַ֥ר
בָּהֶ֖ם עַד־אֶחָֽד׃ (כט) וּבְנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ הָלְכ֣וּ
בַיַּבָּשָׁ֔ה בְּת֖וֹךְ הַיָּ֑ם וְהַמַּ֥יִם לָהֶ֛ם חֹמָ֖ה מִימִינָ֥ם
וּמִשְּׂמֹאלָֽם׃ (ל) וַיּ֤וֹשַׁע ה' בַּיּוֹם֙ הַה֔וּא
אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל מִיַּ֣ד מִצְרָ֑יִם וַיַּ֤רְא יִשְׂרָאֵל֙
אֶת־מִצְרַ֣יִם מֵת֔ עַל־שְׂפַ֖ת הַיָּֽם׃ **(לא) וַיַּ֣רְא**
יִשְׂרָאֵ֗ל אֶת־הַיָּד֙ הַגְּדֹלָ֔ה אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה ה'
בְּמִצְרַ֑יִם וַיִּירְא֤וּ הָעָם֙ אֶת־ה' וַיַּאֲמִ֣ינוּ֔ בַּ֖ה'
וּבְמֹשֶׁ֥ה עַבְדּֽוֹ׃ (א) אָ֣ז יָשִׁ֤יר־מֹשֶׁה֙ וּבְנֵ֣י
יִשְׂרָאֵ֔ל אֶת־הַשִּׁירָ֥ה הַזֹּאת֖ לַה' וַיֹּאמְר֣וּ
לֵאמֹ֔ר אָשִׁ֥ירָה לַה' כִּי־גָאֹ֖ה גָּאָ֑ה סוּס
וְרֹכְבֹ֖ו רָמָ֥ה בַיָּֽם׃

Exodus 14:27-15:1

(27) Moses held out his arm over the sea, and at daybreak the sea returned to its normal state, and the Egyptians fled at its approach. But the LORD hurled the Egyptians into the sea. (28) The waters turned back and covered the chariots and the horsemen—Pharaoh's entire army that followed them into the sea; not one of them remained. (29) But the Israelites had marched through the sea on dry ground, the waters forming a wall for them on their right and on their left. (30) Thus the LORD delivered Israel that day from the Egyptians. Israel saw the Egyptians dead on the shore of the sea. (31) And when Israel saw the wondrous power which the LORD had wielded against the Egyptians, the people feared the LORD; they had faith in the LORD and His servant Moses. (1) Then Moses and the Israelites sang this song to the LORD. They said: I will sing to the LORD, for He has triumphed gloriously; Horse and driver He has hurled into the sea.

רש"י על שמות ט"ו:א'

(א) **אז ישיר משה.** אָז כְּשֶׁרָאָה הַנֵּס עָלָה
בְלִבּוֹ שֶׁיְּשִׁיר שִׁירָה. וְכֵן "אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ"
(יהושע י'), וְכֵן "וּבַיִת יַעֲשֶׂה לְבַת פַּרְעֹה"
(מלכים א ז') – חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה לָהּ, אַף
כַּאן יָשִׁיר אָמַר לוֹ לִבּוֹ שֶׁיְּשִׁיר וְכֵן עָשָׂה –
וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַה', וְכֵן ... "אָז יִבְנֶה
שְׁלֹמֹה בָּמָה" (מלכים א י"א), פֵּרְשׁוּ בוֹ
חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבִּקֵּשׁ לִבְנוֹת וְלֹא בָנָה, לְמִדְנוּ
שֶׁהַיּו"ד עַל שֵׁם הַמַּחֲשָׁבָה נֶאֱמְרָה...

Rashi on Exodus 15:1

(1) אז ישיר משה THEN SANG MOSES — with regard to the usage of the future ישיר, the meaning is: THEN — i. e. when he saw the miracle it entered his mind that HE WOULD SING a song. Similarly... (1 Kings 7:8) "and a house he would make (יעשה) for Pharaoh's daughter", which signifies "he planned in his heart that he would make it for her". So, also, ישיר here signifies: his heart told him that he should sing, and thus did he actually do, as it states, "and they

(Moses and Israel) spake as follows, 'I will sing unto the Lord'". ... With regard to (1 Kings 11:7) אז יבנה שלמה במה our Rabbis explained that He proposed to build a high place for Chemosh but actually did not build it (Sanhedrin 91b). This, too, teaches us that the י as a prefix of the imperfect is used in reference to intention to do a thing. ...

אור החיים על שמות ט״ו:א׳

(א) **אז ישיר**. לא היה צריך לומר אז אלא וישר משה וגו' והדבר מובן כי אז שוררו. אכן יכוין הכתוב להודיענו הכנת המושג. כי כשנכנסה בלבם יראת הרוממות והאמונה השלימה אז זכו לומר שירה ברוח הקודש. ואומרו **ישיר** לשון עתיד לצד שאמר אז חש הכתוב שיטעה אדם ויאמר כי אז מיעט שאין שירה זו יכולה ליאמר זולת אז תלמוד לומר ישיר שישנה לשירה זו גם לעתיד וכל הבא לשיר שירה זו לפני ה' יש לאל ידו. או ירמוז למצוה שמצוה לאומרה תמיד וקבעוה בתפלת שחרית בכל יום:

רמב"ן על שמות י״ג:ט״ז:א׳

(טז) **ולטוטפות בין עיניך** ...

ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות הנה מעת היות ע"ג בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליון (תהלים עג יא), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ. וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוק מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול. וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה, כי ידבר האלקים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כלה:

ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (לעיל ח יח), להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר (שם ט כט) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם ט יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה:

ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ (לעיל יב טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט יג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפינו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא.) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, ושנעשה סכה בכל שנה:

וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלקים. כי הקונה מזוזה בזוז אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת שמו:

ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלקיו **וכוונת** כל המצות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו, וזו כוונתם במה שאמרו ז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א) ויקראו אל אלקים בחזקה (יונה ג ח), מכאן אתה למד שתפלה צריכה קול, חציפא נצח לבישה (עי' ערוך ערך חצף):

ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר (בראשית יז א, ולעיל ו ב) ויתפרסמו הנסים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא ביעודי התורה בענין הברכות והקללות, כמו שאמר הכתוב (דברים כט כג-כד) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותם, שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם. ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. ועוד אפרש זה בעזרת השם (ויקרא כו יא):

ספר הכוזרי ב׳:נ׳ **Sefer Kuzari 2:50**

(נ) (נ) אמר החבר: התורה האלוהית לא (50) 50. The Rabbi: The divine law imposes

no asceticism on us. It rather desires that we should keep the equipoise, and grant every mental and physical faculty its due, as much as it can bear, without overburdening one faculty at the expense of another. If a person gives way to licentiousness he blunts his mental faculty; he who is inclined to violence injures some other faculty. Prolonged fasting is no act of piety for a weak person who, having succeeded in checking his desires, is not greedy. For him feasting is a burden and self-denial. Neither is diminution of wealth an act of piety, if it is gained in a lawful way, and if its acquisition does not interfere with study and good works, especially for him who has a household and children. He may spend part of it in almsgiving, which would not be displeasing to God; but to increase it is better for himself. Our law, as a whole, is divided between fear, love, and joy, by each of which one can approach God. Thy contrition on a fast day does nothing the nearer to God than thy joy on the Sabbath and holy days, if it is the outcome of a devout heart. Just as prayers demand devotion, so also is a pious mind necessary to find pleasure in God's command and law; that thou shouldst be pleased with the law itself from love of the Lawgiver. Thou seest how much He has distinguished thee, as if thou hadst been His guest invited to His festive board. Thou thankest Him in mind and word, and if thy joy lead thee so far as to sing and dance, it becomes worship and a bond of union between thee and the Divine Influence. Our law did not consider these matters optional, but laid down decisive injunctions concerning them, since it is not in the power of mortal man to apportion to each faculty of the soul and body its right measure, nor to decide what amount of rest and exertion is good, or to determine how long the ground should be cultivated till it finds rest in the years of release and jubilee, or the amount of tithe to be given, etc. God commanded cessation of work on Sabbath and holy days, as well as in the culture of

העבידתנו בסגופים כי אם למדתנו את
המדה הנכונה בצוותה עלינו לתת לכל כח
מכחות הנפש והגוף את החלק המגיע לו
בצדק בלי אשר נבכר את הכח האחד על
פני האחרים כי העדפת הכח האחד מביאה
להזנחת כח אחר אדם הנוטה לצד כח
התאוה נחלש בו כח המחשבה ולהפך וכן
כל הנוטה לצד הנצוח נחלש בו צד אחר
ארך הצום אינו אפוא עבודת אלקים אצל
האדם אשר תאוותיו מועטות וגופו חלש
להפך אדם כזה צריך לחזק את גופו למען
ישוב לאיתנו ואף מעוט רכישת קנינים אינו
עבודת אלקים אצל מי שהרכישה מזדמנת
לו בלא יגיעה ואינה מבטלת אותו מלמוד
החכמה ומן המעשה הטוב ביחוד אם אדם
זה מטפל בבנים או אם בדעתו להוציא
ממונו לשם שמים להפך לאיש כזה רבוי
הרכישה נאה יותר כללו של דבר שלשה
הם יסודות עבודת האלוק על פי תורתנו
היראה והאהבה והשמחה התקרב אל
אלקיך בכל אחת מאלה ואכן בכניעתך בימי
התענית לא תקרב אל האלוק יותר מאשר
בשמחתך בשבתות וימים טובים אם
שמחתך זו באה מתוך מחשבה וכונה כי
כשם שהתחנונים צריכים מחשבה וכונה כך
גם השמחה בדבר האלוק ובמצותו צריכה
מחשבה וכונה למען תשמח במצוה עצמה
מתוך אהבתך למצוה עליה ותכיר מה מאד
היטיב לך בה וכאלו באת לביתו כקרוא אל
שלחנו ומנעמיו ותן שבח על כך בפיך
ובלבך ואם תעלה עליזותך במצוות אל
מדרגת הזמר והרקוד יהיו לך גם אלה
עבודת האלקים ואף על ידם תדבק בענין
האלוקי אך גם דברים אלה לא מסרתם
תורתנו בידי איש ואיש כי אם קבעה שעור
כלם כי אין זה ביכלת האדם לתקן תקנות
לכל אחד מכחות הנפש והגוף כראוי לו
ולקבע שעור המנוחה והעבודה הראוי לנו

the soil, all this 'as a remembrance of the exodus from Egypt,' and 'remembrance of the work of creation.' These two things belong together, because they are the outcome of the absolute divine will, but not the result of accident or natural phenomena. It is said: 'For ask now of the days that are past--Did ever a people hear the voice of God--Or hath God assayed,' etc. (Deuteronomy 4:32, sqq.). The observance of the Sabbath is itself an acknowledgment of His omnipotence, and at the same time an acknowledgment of the creation by the divine word. He who observes the Sabbath because the work of creation was finished on it acknowledges the creation itself. He who believes in the creation believes in the Creator. He, however, who does not believe in it falls a prey to doubts of God's eternity and to doubts of the existence of the world's Creator. The observance of the Sabbath is therefore nearer to God than monastic retirement and ascetism. Behold how the Divine Influence attached itself to Abraham, and then to all those who shared his excellence and the Holy Land. This Influence followed him everywhere, and guarded his posterity, preventing the detachment of any of them, it brought them to the most sheltered and best place, and caused them to multiply in a miraculous manner, and finally raised them to occupy a degree worthy of such excellence. He is, therefore, called: 'God of Abraham' (Genesis 28:13),'God of the land' (I Samuel 4:4),'Dwelling between the Cherubim' (Psalms 9:12), 'Dwelling in Zion' (Psalms 135:21), 'Abiding in Jerusalem' (Psalms 123:1), these places being compared to heaven, as it is said: 'Dwelling in heaven' (Psalms 123:1). His light shines in these places as in heaven, although through mediums which are fit to receive this light. He sheds it upon them, and this it is that is called love. It has been taught us, and we have been enjoined to believe in it, as well as to praise and thank Him in the prayer: "With eternal love Thou lovest us"; so that

וכן לקבע שעור מה שתוציא הארץ
בתנובתה עד שתזקק לשביתה בשמיטה
ויובל ועד שיפרישו ממנה את המעשר
וכדומה על כן קבע האלוק עצמו שביתת
השבת ושביתת המועדים ושביתת הארץ
וכל אלה הם זכר ליציאת מצרים וזכרון
למעשה בראשית כי שני הענינים האלה
קשורים זה בזה שניהם נעשו ברצון
האלוקי בלבד לא במקרה ולא בטבע כאמור
כי שאל נא לימים ראשונים וגו' השמע עם
קול אלקים וגו' או הנסה אלקים וגו' כך
נעשתה שמירת השבת עצמה להודאה
ברבונות האלוק אך כאלו הודאה בשפת
המעשה אדם המאמין כי בשבת כלה מעשה
בראשית הודה בבריאת העולם בלא ספק
והמודה בבריאת העולם הודה בבורא
העולם ועשהו ית' לעמת זאת מי שאינו
מאמין בשבת כלה מעשה בראשית הודה
בבריאת העולם בלא ספק והמודה בבריאת
העולם הודה בבורא העולם ועשהו ית'
לעמת זאת מי שאינו מאמין בשבת נופל
בספקות הקדמות ואף אם מאמין הוא
בבורא העולם אין אמונתו מזככת שמירת
מצות השבת מקרבת אפוא את האדם אל
האלוק יותר מן התפלות המרבות והנזירות
וההסתגפות התבונן וראה איך הגיע הענין
האלוקי אשר דבק באברהם ואחריו בכלל
בני הסגלה אשר יצאו ממנו בארץ המקדשת
להעלאת האמה מדרגה אחר מדרגה איך
שמר האלוק על זרעם בהיותם גרים בארץ
לא להם לבלתי ידח מהם נדח איך שם
אותם שם במקום הבטוח והטוב והפורה
ביותר ואיך הרבה אותם רבוי מפלא עד
אשר העבירם ונטעם באדמה הראויה
לאנשי סגלה ולכן נקרא האלוק אלקי
אברהם ואלקי הארץ כמו שנקרא יושב
הכרובים ויושב ציון ושוכן ירושלים בהיות
המקומות האלה דומים לשמים אשר נאמר

we should bear in mind that it originally came from Him, but not from us. To give an instance, we do not say that an animal created itself, but that God formed and fashioned it, having selected the proper matter for it. In the same manner it was He who initiated our delivery from Egypt to be His people and to acknowledge Him as king, as He said: 'I am the Lord your God who led you out of the land of Egypt to be unto you a God' (Leviticus 22:33, Numbers 15:41). He also says: 'O Israel, in whom I will be glorified' (Isaiah 44:3).

בהם הישבי בשמים כי במקומות ההם נגלה אורו ככל אשר נגלה בשמים אך פה בא הגלוי על ידי אנשים שנמצאו ראויים לקבל את האור ההוא אשר שפע עליהם מאת האלוק לשפע זה יקרא אהבה ובאהבה זו נצטוינו להאמין ועליה אנו מודים ומשבחים בברכת אהבת עולם אהבתנו עלינו לכון בברכה זו כי ההתחלה היא מאת האלוק לא מאתנו כמו שאנו אומרים בבעל החיים למשל כי לא הוא ברא את עצמו כי אם האלוק הוא אשר צירו והתקינו אחרי אשר הוכן החמר המתאים לקראת הצורה ההיא כך היה האלוק ית' המתעורר והממהר להוציאנו ממצרים למען נהיה לו לצבא והוא יהיה לנו למלך כדבר האלוק אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים וגדולה מזאת אמר ישראל אשר בך אתפאר:

Made with the Sefaria Source Sheet Builder
www.sefaria.org/sheets